

Respublika OAK jurnali

ISSN 2181-4201

TA'LIM TRANSFORMATSIYASI

ILMIY-METODIK JURNALI

IYUL 2026, 4-SON

BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
<https://etjournal.buxdpi.uz>

**BUXORO DAVLAT
PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

**BUXORO DAVLAT PEDAGOGIKA
INSTITUTI**

TA'LIM TRANSFORMATSIYASI

ILMIY – METODIK JURNAL

№. 4

BUXORO – 2026

AYOLLAR REGBISI: SHAKLLANISH TARIXI, ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA IJTIMOY-PEDAGOGIK AHAMIYATI

Ibragimov Manuchexr Baxtiyorovich,

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Annotatsiya: Ushbu maqolada ayollar regbisining paydo bo'lishi va shakllanish bosqichlari, uning jahon miqyosida so'nggi o'n yillikda kechayotgan jadal rivojlanish tendensiyalari, O'zbekistonda ayollar regbisining tarixiy va zamonaviy holati, shuningdek mazkur sport turining jismoniy tarbiya, ijtimoiylashuv va shaxs kamolotidagi o'rni ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda tarixiy-qiyosiy tahlil hamda statistik ma'lumotlarga tayangan holda xulosalar chiqarilgan.

Kalit so'zlar: ayollar regbisi, regbi-7, regbi-15, jismoniy tarbiya, gender tengligi, sport tarixi, O'zbekiston regbisi.

Аннотация: В данной статье научно-теоретически анализируются этапы зарождения и становления женского регби, тенденции его бурного развития в мировом масштабе за последние десятилетия, историческое и современное состояние женского регби в Узбекистане, а также роль данного вида спорта в физическом воспитании, социализации и совершенствовании личности. Выводы исследования были сделаны на основе историко-сравнительного анализа и статистических данных.

Ключевые слова: женское регби, регби-7, регби-15, физическое воспитание, гендерное равенство, история спорта, регби Узбекистана.

Annotation: This article will scientifically-theoretically analyze the stages of the emergence and formation of women's Rugby, its rapid development trends in the last decade on a global scale, the historical and modern state of women's rugby in Uzbekistan, as well as the role of this sport in physical education, socialization and personality maturation. The study used historical-comparative analysis and statistical data to draw conclusions.

Keywords: women's rugby, rugby-7, rugby-15, physical education, gender equality, history of sports, rugby of Uzbekistan.

Kirish. Zamonaviy jamiyatda sportning ijtimoiy hayotdagi o'rni tobora ortib bormoqda, xususan, ayollarning turli sport turlariga faol jalb etilishi gender tengligi, sog'lom turmush tarzi va jismoniy tarbiya siyosatining muhim ko'rsatkichlaridan biriga aylandi. Regbi — jamoaviy, kontakt xarakteriga ega bo'lgan sport turi sifatida uzoq vaqt mobaynida faqat erkaklar sporti deb qaralib kelingan bo'lsa-da, so'nggi bir asrdan ortiq davr mobaynida ayollar regbisi mustaqil va jadal rivojlanayotgan yo'nalishga aylandi.

Bugungi kunda ayollar regbisi nafaqat professional sport sifatida, balki jismoniy bardoshlilik, jamoaviy hamkorlik, liderlik sifatlarini shakllantiruvchi pedagogik vosita sifatida ham katta ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqolaning maqsadi — ayollar regbisining tarixiy taraqqiyoti, xalqaro miqyosdagi statistik ko'rsatkichlari, O'zbekistondagi rivojlanish dinamikasi hamda uning ijtimoiy-pedagogik ahamiyatini kompleks tahlil qilishdan iborat.

Ayollar regbisining ildizlari XIX asr oxiriga borib taqaladi. Tarixiy manbalarga ko'ra, birinchi qayd etilgan ayollar o'rtasidagi regbi o'yini 1887-yilda Irlandiyaning Enniskillen shahridagi maktab jamoalari o'rtasida bo'lib o'tgan. Biroq bu davrda ayollar regbisi jamiyat tomonidan keng qo'llab-quvvatlanmagan va ko'p hollarda norasmiy tarzda, ijtimoiy bosim ostida rivojlangan.

Ayollar regbisining rasmiy tashkil topishi ancha keyinroq, XX asrning ikkinchi yarmida yuz berdi. 1960–1970-yillarda Fransiya, Niderlandiya, Kanada, Yangi Zelandiya va Buyuk Britaniyada birinchi ayollar klub jamoalari tashkil etila boshlandi. 1982-yil 13-iyunda Niderlandiyaning Utrext shahrida Fransiya va Niderlandiya terma jamoalari o'rtasida o'tkazilgan uchrashuv ayollar regbisi tarixidagi birinchi rasmiy xalqaro test-o'yin sifatida tan olingan.

1991-yilda birinchi Ayollar Regbi bo'yicha Jahon Chempionati tashkil etildi, unda 12 ta terma jamoa ishtirok etdi. Dastlab norasmiy maqomga ega bo'lgan bu turnir 1998-yildan boshlab Xalqaro Regbi Kengashi (hozirgi World Rugby) tomonidan rasman tan olindi. O'shandan buyon Jahon Chempionati har to'rt yilda muntazam o'tkazib kelinmoqda, unda Yangi Zelandiya (Qora Paporatniklar / Black Ferns) va Angliya terma jamoalari eng ko'p muvaffaqiyatga erishgan mamlakatlar hisoblanadi.

Ayollar regbisi rivojlanishidagi muhim bosqichlardan biri — 2016-yilgi Rio-de-Janeyro Olimpiya o'yinlarida regbi-7 formatining dasturga qaytarilishi bo'ldi, bunda birinchi marta erkaklar bilan bir qatorda ayollar regbi-7 turniri ham o'tkazildi. Bu voqea ayollar regbisining xalqaro sport maydonidagi mavqeini sezilarli darajada mustahkamladi.

So'nggi yillarda ayollar regbisi dunyodagi eng tez rivojlanayotgan sport turlaridan biriga aylandi. World Rugby tashkilotining rasmiy statistik ma'lumotlariga ko'ra, global miqyosda regbi bilan shug'ullanuvchi ayollar soni bir necha yil ichida sezilarli darajada, o'nlab foizga oshgan, rasmiy ro'yxatdan o'tgan ayol sportchilar soni ham keskin ko'paygan.

Ayollar regbisining ommalashuvi nafaqat an'anaviy regbi markazlari — Yangi Zelandiya, Angliya, Fransiya kabi mamlakatlarda, balki Latviya, Bolgariya, Xorvatiya kabi yangi davlatlarda ham kuzatilmoqda, bu esa sport turining geografik qamrovi kengayib borayotganidan dalolat beradi. Shuningdek, 2019-yilda Angliya ayollar terma jamoasi a'zolari dunyoda birinchi bo'lib to'liq professional shartnoma imzolagan ayollar regbi jamoasiga aylandi, bu esa sport turining professionallashuv jarayoni boshlanganini ko'rsatadi.

Regbi-7 formati o'zining dinamikligi va Olimpiya dasturiga kiritilganligi tufayli ayollar orasida alohida mashhurlik kasb etmoqda, chunki u kamroq o'yinchi (7 nafar) va qisqaroq o'yin vaqti talab qiladi, bu esa yangi mamlakatlar uchun bu sport turiga kirishni osonlashtiradi.

O'zbekistonda regbi sport turi 1969-yilda Toshkent politexnika institutining talabalar jamoasidan boshlab rivojlana boshlagan. Ayollar regbisi esa 1990-yilda "So'g'diyona" ayollar terma jamoasining tashkil etilishi bilan mustaqil yo'nalish sifatida shakllandi. O'sha davrda Toshkentda sobiq Ittifoq respublikalari terma jamoalari ishtirokida muntazam "Osiyo ligasi" musobaqalari o'tkazib turilgan.

Mustaqillik yillarida O'zbekiston ayollar terma jamoasi Osiyo miqyosidagi yirik musobaqalarda faol qatnashib keldi: jamoa 2002-yildan boshlab Osiyo chempionatlarida muntazam ishtirok etadi, 2006-yilda mamlakatimizda o'tkazilgan turnirda 4-o'rinni, 2008-yilgi Osiyo chempionatida esa bronza medalini qo'lga kiritdi. 2014-yildan boshlab regbi sohasida davlat siyosati kuchaytirilib, sport infratuzilmasini rivojlantirish va murabbiylar tayyorlash tizimini takomillashtirishga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshirila boshlandi.

So'nggi yillarda O'zbekiston ayollar regbi-7 terma jamoasi xalqaro miqyosda katta yutuqlarga erishmoqda. Xususan, 2025-yil oktabr oyida o'tkazilgan Asia Rugby Emirates Sevens Trophy turnirida O'zbekiston ayollar terma jamoasi barcha asosiy raqiblarini — jumladan Janubiy Koreya terma jamoasini yarim finalda — mag'lub etib, birinchi o'rinni egalladi va Osiyo Regbi Trophy chempioni bo'ldi. Bu natija milliy jamoaning mintaqadagi eng kuchli terma jamoalar qatoridan o'rin olganidan dalolat

beradi.

Mamlakatimizda ayollar regbisining rivojlanishida shaxsiy fidoyilik ham muhim rol o'ynaydi — o'z sport faoliyatini o'nlab yillar davomida davom ettirgan va Osiyodagi birinchi ayol xalqaro toifadagi regbi hakami maqomiga erishgan sportchilar bu sohaning nufuzini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, moddiy-texnik baza va murabbiylik kadrlarining yetishmasligi kabi muammolar hamon sohaning yanada jadal rivojlanishiga to'siq bo'lib turibdi.

Regbi bilan shug'ullanish ayollarda jismoniy kuch-quvvat, chidamlilik, tezkorlik va muvofiqlashtirilgan harakat ko'nikmalarini rivojlantiradi. Jamoaviy xarakterga ega bo'lgan bu sport turi ishtirokchilarda o'zaro hamkorlik, mas'uliyat va jamoaviy fikrlash kabi ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantiradi.

Pedagogik nuqtai nazardan, regbi qattiq intizom va qoidalarga rioya etishni talab qilishi bilan birga, sportchida qat'iyat va o'ziga ishonch tuyg'usini kuchaytiradi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, regbi bilan shug'ullangan ayollar ko'pincha jamiyatda faol fuqarolik pozitsiyasini egallaydi, jumladan sport menejmenti, murabbiylik va hakamlik faoliyatiga jalb etiladi.

Shuningdek, ayollar regbisi gender tengligini ta'minlash borasidagi ijtimoiy siyosatning amaliy ko'rsatkichlaridan biri hisoblanadi: an'anaviy ravishda "erkaklar sporti" deb qaralgan sohada ayollarning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi jamiyatdagi stereotiplarni yengishga xizmat qiladi va yosh qizlar uchun ijobiy namuna yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, ayollar regbisi XIX asr oxiridagi kamtarona boshlanishidan bugungi kunga qadar jahon miqyosida tan olingan, jadal rivojlanayotgan professional sport turiga aylandi. Xalqaro miqyosdagi statistik ko'rsatkichlar ushbu sohaning barqaror o'sish tendensiyasini tasdiqlaydi. O'zbekistonda ham ayollar regbisi 1990-yildan buyon o'z tarixiga ega bo'lib, so'nggi yillardagi xalqaro musobaqalardagi yutuqlar mamlakatimizda ushbu sport turining istiqbolli rivojlanish salohiyatiga ega ekanligini ko'rsatadi. Ayollar regbisining jismoniy tarbiya va ijtimoiy tarbiya sohasidagi ahamiyatini inobatga olgan holda, uni yanada rivojlantirish uchun infratuzilmani mustahkamlash, murabbiylik kadrlarini tayyorlash va yoshlar orasida targ'ibot ishlarini kuchaytirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar va manbalar:

1. Allamuratov Sh.I. Fiziologiya va sport fiziologiyasi. T., 2010. - 216 b.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining PQ-4500-son qarori, 29.10.2019.
3. O'zbekiston ayollar regbi-7 terma jamoasi Asia Rugby Emirates Sevens Trophy 2025 chempioni. rugby.uz, 2025-yil oktabr.
4. Women's international rugby union. Wikipedia, so'nggi tahrir.
5. Women's rugby union. Wikipedia, so'nggi tahrir.
6. Women's Rugby World Cup. Wikipedia, so'nggi tahrir.

MUNDARIJA

PEDAGOGIKA , PSIXOLOGIYA VA METODIKA	
SPORT YO'NALISHIDAGI QO'SHIMCHA TA'LIM ORQALI O'QUVCHILARNING BO'SH VAQTINI MAZMUNLI TASHKIL ETISHNING NAZARIY-PEDAGOGIK ASOSLARI Ibragimov Sanjar Saidjonovich	4
SUN'IY INTELLEKTDAN TA'LIM JARAYONIDA FOYDALANISHNING ETIK VA HUQUQIY JIHATLARI Umedjanova Malika Lukmanovna	8
AYOLLAR REGBISI: SHAKLLANISH TARIXI, ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA IJTIMOY-PEDAGOGIK AHAMIYATI Ibragimov Manuchexr Baxtiyorovich	12
BOSHLANG'ICH SINF TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA TABAQALASHTIRILGAN TA'LIM TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI Bozorova Hamida Shukriloyevna	15
O'ZBEK XALQ CHOLG'U ASBOBLARINING PAYDO BO'LISH TARIXI VA ULARNING MAKTAB DASTURIDAGI O'RNI Ibodov O'ktam Rasulovich	18
CHIM USTIDA XOKKEY MASHG'ULOTLARI JARAYONIDA TALABALARINING TEXNIK TAYYORGARLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI Ismoilov Husniddin	21
TABAQALASHTIRILGAN YONDASHUV ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA TASVIRIY SAN'ATGA OID KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH METODIKASI Bozorova Hamida Shukriloyevna	28
BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINING DARSDAN TASHQARI TARBIYAVIY FAOLIYATIDA MA'NAVIY-AXLOQIY FAZILATLARNI SHAKLLANTIRISH Jabborova Fotima Nutfullojon qizi	34
MAGISTRATURA TALABALARINING TADQIQOT KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA KOMPETENSIYAGA ASOSLANGAN YONDASHUVNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI Jamshid Tagaymurodovich Parmanov	41
O'QUV JARAYONIDA TALABALARINING MUSTAQIL ISHLASH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI Aminov Akmal Shavkatovich	48
STEAM TEXNOLOGIYASI ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARIDA AXBOROT BILAN ISHLASH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH DOLZARB PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA Usmonova Zulfiya Ilxomovna	52
SHARQ MUTAFAKKIRLARINING IQTISODIY QARASHLARI VA ULARNING PEDAGOGIK MOHIYATI Ruziyeva Gulinoz Fatilloevna	59
REFLEKSIV YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK O'QITUVCHILAR O'QUV-BILUV FAOLIYATINI FAOLLASHTIRISH	65

Bozorov Vahobiddin Nuriddinovich	
---	--

O'QUVCHILARDA MILLIY ONG VA MILLIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHDA MUSIQIY TADBIRLARNING O'RNI VA AHAMIYATI Karimov Olimxo'ja Islomovich	79
ESTRADA QO'SHIQCHILIGI RIVOJIDA VOKAL FANINING ROLI Karimov Olimxo'ja Islomovich	83
FILOLOGIYA FANLARI	
USAGE CHARACTERISTICS OF NEW NOUN LEXEMES IN MODERN UZBEK NEWSPAPER AND ONLINE MEDIA LANGUAGE Saidova Khurshida Fakhridin qizi	87
TALABALARNING YOZMA NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA TARJIMA STRATEGIYALARINI QO'LLASH Norboyeva Shahnoza Jo'rabek qizi	93
ANTONIMLAR VA ULARNING LINGVOPOETIK VAZIFALARI ABDURAHMON JOMIY VA ALISHER NAVOIY ASARLARIDA Tavakkal Choriyev	99
METHODOLOGY FOR DEVELOPING STUDENTS' CREATIVE THINKING THROUGH THE INTEGRATIVE TEACHING OF BRITISH CHILDREN'S LITERATURE Kodirova Zarina Bakhodirovna	117

ANIQ VA TABIIY FANLAR	
BIOLOGIYA O'QITUVCHILARINI TAYYORLASHDA MAKTAB O'QUV-TAJRIBA UCHASTKASI FAOLIYATINI LOYIHALASHTIRISH VA TALABALARNING KASBIY FAOLLIGINI OSHIRISH Usmonova Mubashira Suvonovna	121
TIBBIY TA'LIM JARAYONIDA DIVERGENT TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI Bekchanova Soliha Davlatnazarovna	129
INTERAKTIV MULTIMEDIA VOSITALARIDAN FOYDALANISH ORQALI OLIY TA'LIMDA KOGNITIV FAOLLIKNI OSHIRISH METODLARINING KONSEPTUAL VA GNOSEOLOGIK TAHLILI Asadova Sitora Sadullayevna	136
RAQAMLI TA'LIM MUHITINING DIDAKTIK IMKONIYATLARI VA UNI TEXNIK YO'NALISHDAGI KASBIY TA'LIMDA QO'LLASHNING PEDAGOGIK ASOSLARI Savriyev Shamshod Shuxrat o'g'li	141
REFLEKSIV YONDASHUV ASOSIDA "ODAM VA HAYVONLAR FIZIOLOGIYASI" FANINI O'QITISHNING METODIK TIZIMI Odilova Mahfuza Ochilovna	151

QAYDLAR UCHUN

QAYDLAR UCHUN

**TA'LIM
TRANSFORMATSIYASI
ILMIY – METODIK
JURNAL**
№. 4

BOSH MUHARRIR

Buxoro davlat pedagogika instituti rektori, p.f.d. (DSc), professor MA'MUROV BAHODIR

BAXSHULLAYEVICH

Muharrir:
Texnik muharrir:
Sahifalovchi:
Dizayner:

A. Kalandarov
G. Samiyeva
Z. Elmurotova
M. Arslonov

Nashriyot litsenziyasi AI № 178. 08.12.2010. Original – maketdan bosishga ruxsat etildi: 01.07.2024.
Bichimi: 60/84 ¹/16 «Palatino Linotype» garn. Ofset bosma usulida. Ofset bosma qog'ozi. Bosma tabog'i
6,75 Adadi 50. Buyurtma № 124. Bahosi kelishilgan holda.

«Sharq-Buxoro» MCHJ bosmaxonasida chop etildi.
Buxoro shahar O'zbekiston Mustaqilligi ko'chasi, 70/2 uy.
Tel: 0(365) 222-46-46

